

Advies van het Comité van de Regio's over de „mededeling van de Commissie getiteld 'Energie voor de toekomst: duurzame energiebronnen' — Witboek voor een communautaire strategie en een actieplan”

(98/C 315/02)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie „Energie voor de toekomst: duurzame energiebronnen — Witboek voor een communautaire strategie en een actieplan” (1);

gezien het besluit van de Commissie van 19 december 1997 om het Comité over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het conform artikel 198 C, derde alinea van het EG-Verdrag genomen besluit van zijn Bureau van 12 maart 1998 om een advies over dit onderwerp op te stellen en commissie 4 „Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, milieu, energie” met de voorbereidende werkzaamheden te belasten”;

gezien het door commissie 4 op 22 april 1998 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 57/98 rev. — rapporteur: de heer Leinen),

heeft tijdens zijn 24e zitting van 15 en 16 juli 1998 (vergadering van 16 juli) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Comité juicht de publicatie van het Witboek en de daarin voorgestelde instrumenten toe. Het is vooral ingenomen met het voornemen van de Commissie om duurzame energie in de toekomst intensiever te gaan stimuleren. Daartoe wil zij met name de wetgeving in kwestie verbeteren, de toegang van duurzame energie tot de markt vergemakkelijken en met behulp van economische stimulansen particulier kapitaal mobiliseren.

1.2. Het voornemen van de Commissie om de bijdrage van duurzame energie aan de energiebalans van de Unie in de periode tot 2010 op minimaal 12 % te brengen en aldus te verdubbelen, is ambitieus maar realistisch. Als de activiteiten voor meer energie-efficiëntie en een rationeler energieverbruik worden opgevoerd, is volgens het Comité zelfs een aandeel van 15 % haalbaar.

1.3. Juist voor lokale en regionale partijen is een belangrijke rol weggelegd bij het vergroten van het marktaandeel van duurzame energie, omdat deze categorie energie decentraal voorkomt en gebruikt wordt. Lokale en regionale stimuleringsmaatregelen kunnen — met Europese ondersteuning — het marktaandeel van duurzame energie aanzienlijk vergroten.

1.4. Het Comité is het eens met de redenen die de Commissie aanvoert om productie en gebruik van duurzame energie actief en intensief te ondersteunen:

— milieubescherming en reductie van de uitstoot van broeikasgassen (vooral CO₂);

— beperking van de toenemende afhankelijkheid van de Unie van energie-invoer door exploitatie van op haar grondgebied voorkomende duurzame-energiebronnen, waarbij tegelijkertijd (brandstof)-kosten kunnen worden bespaard;

— stimulering van regionale ontwikkeling en totstandbrenging van arbeidsplaatsen, vooral in regio's met een zwakke infrastructuur, afgelegen gebieden en eilanden, en in de landbouw;

— wereldwijde exportmogelijkheden voor de Europese industrie, met name in ontwikkelings- en jonge industrielanden met een razendsnel toenemende energiebehoefte;

— de Europese bevolking is duidelijk vóór een ruimer gebruik van duurzame energie; zij geeft hieraan de voorkeur boven andere energie-opties.

1.5. De Commissie is terecht van mening dat duurzame energie niet los van andere beleidsterreinen kan worden behandeld. Bij het in praktijk brengen van haar voorstellen is het dan ook van groot belang dat op deze andere beleidsterreinen (zoals externe betrekkingen, werkgelegenheid, industrie en concurrentie, landbouw, ontwikkelingsbeleid, interne markt, onderzoek en ontwikkeling, belastingen, vervoer, milieu, structuur- en regionaal beleid en toerisme), meer dan tot nu toe het geval was, een vaste plaats wordt ingeruimd voor duurzame energie.

1.6. Duurzame energie is bovendien belangrijk voor de voorzieningszekerheid. Als gevolg van distributieconflicten en de slinkende voorraden van fossiele energiebronnen, vooral van aardolie en aardgas, loopt de stabiliteit van grote delen van de wereld nu al gevaar. De kosten die gewapende conflicten of het langs militaire weg veiligstellen van conventionele energiebronnen met zich brengen, worden niet doorberekend in de energie-

(1) COM(97) 599 def.

prijzen. Duurzame energie zal daarom in de volgende eeuw een belangrijk middel vormen om de vrede te handhaven.

1.7. Het Comité is het ook met de Commissie eens dat het gebruik van duurzame energie een belangrijke impuls voor de werkgelegenheid betekent. Bij hetzelfde geïnstalleerd vermogen levert de duurzame-energiesector maximaal vijf keer zoveel arbeidsplaatsen op als traditionele energiebronnen. In Denemarken zijn in de windkrachtindustrie nu al meer mensen werkzaam dan in de traditionele visserijsector.

1.8. Terecht wijst de Commissie erop dat er dankzij het gebruik van duurzame energie nieuwe arbeidsplaatsen komen in regio's die geen industriële ontwikkeling kennen. Veel achtergebleven EU-regio's kampen met een tekort aan traditionele energiebronnen. Deze gebieden hebben echter wel een groot duurzame-energiepotentieel, waarvan dan ook zo ruim mogelijk gebruik moet worden gemaakt. Voor duurzame energie is in de toekomst niet alleen op het platteland, maar ook in steden een rol van betekenis weggelegd. In gebouwen kan bijvoorbeeld heel wat worden bereikt met actieve en passieve zonne-energie.

2. Actieplan voor duurzame energie

2.1. *Maatregelen in verband met de interne markt*

2.1.1. De Commissie wil er terecht voor zorgen dat duurzame energie een eerlijke toegang tot de markt krijgt zonder dat dit overdreven hoge kosten met zich brengt. Gezien de vele voordelen van het actieplan dient op alle niveaus — lokale en regionale overheden, lid-staten, Unie — een grotere dadendrang aan de dag te worden gelegd.

2.1.2. Het Comité is het met de Commissie eens dat de totstandbrenging van de interne elektriciteitsmarkt de markttoegang van duurzame energie niet in de weg mag staan. Zonder flankerende maatregelen kan de duurzame-energiesector namelijk nadelige gevolgen ondervinden van deze liberalisering. Deze maatregelen moeten altijd een positieve discriminatie voor duurzame energie betekenen, zowel wat de toegang tot de elektriciteitsnetten als wat de betaling van de hiernaar teruggeleide duurzame energie betreft. In de interne-marktrichtlijn zouden daarom de niet-bindende regelingen ten gunste van in de Unie voorkomende duurzame energiebronnen in bindende bepalingen moeten worden omgezet. Dit geldt met name voor de artikelen 8(3) en 11(3) van deze Richtlijn (voorrangsregeling voor duurzame energie).

2.1.3. De Commissie wijst er terecht op hoe belangrijk het is dat duurzame energie een eerlijke toegang tot de elektriciteitsmarkt heeft. Het Comité deelt ook haar opvatting dat netwerkexploitanten prioriteit moeten

geven aan groene elektriciteit en hiervoor in heel Europa minimumtarieven dienen te hanteren. Regelingen voor een hogere vergoeding kunnen met artikel 3(2) van de interne-marktrichtlijn voor elektriciteit geschraagd worden.

2.1.4. Te lage vergoedingen vormen vaak een onoverkomelijk obstakel voor de markttoegang van duurzame energie. In het algemeen weerspiegelen de door de netwerkexploitanten betaalde vergoedingen niet de werkelijke waarde van duurzame energie. Daarom steunt het Comité het initiatief van de Commissie om in EU-verband wettelijke minimumnormen in te voeren. De voordelen van duurzame energie moeten daarin duidelijk naar voren komen. Met andere woorden: het sociale en ecologische nut moet in de vergoedingen worden doorberekend. Ten slotte zou het brede draagvlak voor duurzame energie gebruikt moeten worden om het al in diverse Duitse en Oostenrijkse gemeenten toegepaste beginsel van kostendeckende vergoeding (het z.g. Akense model) ook elders op lokaal en regionaal niveau ingang te doen vinden.

2.1.5. Het huidige, algemeen gebruikte belastingstelsel staat een optimale distributie van de hulpbronnen — vooral in de energiesfeer — in de weg. De internalisering van bepaalde externe kosten, waar in het Groenboek al op werd aangedrongen, is een belangrijke voorwaarde voor vergroting van het marktaandeel van duurzame energie. De Raad zou dan ook zo snel mogelijk een akkoord over energiebelasting/klimaatbeschermingsheffingen moeten zien te bereiken. De financiële structuren op sociaal en milieugebied dienen voortaan structureel in de energieprijzen te worden doorberekend.

2.1.6. Naast voordelige vergoedingsregelingen voor groene elektriciteit zijn ook fiscale stimulansen nodig om de financiering van, investeringen in en zodoende het gebruik van duurzame energie te vergemakkelijken. Met het oog hierop zouden speciale kredieten moeten worden ingevoerd — bijvoorbeeld een krediet voor zonne-energie — waarin de voordelen en het speciale karakter van duurzame energie duidelijk tot uiting komen.

2.1.7. Terecht stelt de Commissie vast dat de in sommige lid-staten door een aantal exploitanten gehanteerde „groene tarieven” onvoldoende resultaat opleveren en ook niet altijd even adequaat zijn. Wettelijk gegarandeerde prijsregelingen voor groene elektriciteit hebben zich daarentegen bewezen als een veel effectiever middel om het marktaandeel van duurzame energie te vergroten en de bouw van installaties voor het gebruik van deze vorm van energie te bevorderen.

2.2. *Een krachtiger EU-beleid*

2.2.1. Conform het beginsel „de vervuiler betaalt” (artikel 130 R, lid 2 van het EG-Verdrag) moeten de uit de hogere vergoedingen voor de opwekking van groene elektriciteit voortvloeiende extra kosten worden omgeslagen over de voor alle afnemers geldende tarieven.

Om regionale verschillen te voorkomen, zouden in nationaal of EU-verband door alle exploitanten toe te passen mechanismen (bijvoorbeeld „compensatiefondsen”) moeten worden ingevoerd.

2.2.2. De uitvoering van de in het Witboek voorgestelde maatregelen kan van groot belang zijn voor groei, concurrentievermogen en werkgelegenheid. Uit het gebruik van windenergie in Denemarken en Duitsland, de uitgebreidere productie van stroom uit biomassa in Oostenrijk en Scandinavië en de toepassing van zonne-energie in afzonderlijke EU-regio's (b.v. in Griekenland) blijkt hoe snel de opwekking van duurzame energie kan toenemen als het bedrijfsleven de nodige initiatieven ontplooit en de nationale overheid voor goede randvoorwaarden zorgt.

2.2.3. Een snelle marktpenetratie van duurzame energie moet bij discussies over het mededingingsrecht in ieder geval in de komende jaren de hoogste prioriteit krijgen. Langetermijnregelingen voor de vergoeding voor duurzame elektriciteit zouden niet langer langs de gebruikelijke subsidierechtelijke maatstaven moeten worden gelegd. In plaats daarvan zou een zo snel mogelijk te bereiken groot marktaandeel (d.w.z. zoveel mogelijk installaties) het criterium bij uitstek moeten gaan vormen. Ook moet rekening worden gehouden met de vraag of de door deze installaties geleverde elektriciteit op de elektriciteitsmarkt al bijna kan concurreren.

2.2.4. In het O&O-beleid moet gezorgd worden voor een evenwichtiger subsidiëring van de diverse energietechnologieën. De uitgaven voor onderzoek naar duurzame energie moeten flink omhoog. Tegelijkertijd dient dit onderzoek meer op concrete toepassingen, d.w.z. meer op de verbetering van productieprocessen gericht te worden. Bij het fundamentele onderzoek moet de aandacht uitgaan naar die technologieën die in verhouding minder rijp voor de markt zijn (zoals bepaalde biomassatechnologieën, getijden- en golfslagenergie, op zonnearmte werkende krachtcentrales).

2.2.5. Duurzame energie moet in het regionaal beleid van de Unie een hogere prioriteit krijgen. Gezien het in het begin al onderstreepte structurele belang van deze energievorm stelt het Comité voor om in het kader van de regionale EU-programma's én conform de richtsnoeren van de Structuurfondsen en het Cohesiefonds vooral geld uit te trekken voor de productie van duurzame energie. Deze middelen zouden bovendien gebruikt kunnen worden om een aantal energie-agentschappen en een netwerk van lokale en regionale instellingen in het leven te roepen, die gebruikers en investeerders bij de financiering en afhandeling van duurzame-energieprojecten terzijde kunnen staan.

2.2.6. Ook het toerisme biedt mogelijkheden voor ruimere toepassing van duurzame energie; gebruikers geven hieraan namelijk vaak de voorkeur boven andere

energiebronnen. Sommige regio's en bedrijven verwijzen in hun reclame al naar het gebruik dat ze maken van duurzame energie. Bovendien kan duurzame energie een rol spelen bij het opvangen van seizoensgebonden piekbelastingen. Dat maakt de bouw van nieuwe krachtcentrales overbodig. In dit verband moet met name worden gedacht aan het gebruik van zonne-energie in de zuidelijke lid-staten.

2.2.7. Wat bouwverordeningen en natuur- en milieubescherming betreft, is voor lokale en regionale overheden een cruciale rol weggelegd. De betrokken bestuurders zouden voorrang moeten geven aan het gebruik van duurzame energie. Deze voorkeursbehandeling zou ook ingang moeten vinden in het Europese milieurecht, zodat conflicten tussen milieubescherming en het gebruik van duurzame energie kunnen worden vermeden. Met de wereldwijde milieuvoordelen van duurzame energie dient bij een eventuele vergelijking met lokale plannen goed rekening te worden gehouden. Voorts nemen de plaatselijke overheden initiatieven die model kunnen staan voor het gebruik van duurzame energie, met name in het openbaar vervoer (schone bussen). Dit soort initiatieven dient te worden bevorderd en verdient navolging.

2.2.8. „Groene” energie wordt in de toekomst ook van belang voor een duurzaam communautair landbouwbeleid en een bosbouwbeleid in heel Europa. De werkgelegenheid en het structuurbeleid kunnen veel baat hebben bij dit beleid. De Europese landbouw moet aan de hand van Agenda 2000 ook een dragende rol gaan spelen in een milieuvriendelijke energievoorziening en aldus een nieuw toekomstperspectief krijgen. Volgens de Europese biomassa-organisatie AEBIOM zouden in de periode tot 2010 maximaal één miljoen nieuwe banen in de land- en bosbouw gecreëerd kunnen worden. Wordt deze verwachting bewaarheid — de EP-commissie voor landbouw en plattelandontwikkeling rekent erop dat biomassa in 2010 goed zal zijn voor 10 % van de communautaire energiebehoefte — dan kan de landbouwsector op nieuwe inkomsten rekenen. De ideeën en maatregelen voor duurzame plattelandontwikkeling moeten echter in sterkere mate dan nu het geval is, door lid-staten en regio's dan wel gemeentelijke instanties worden ontwikkeld, die daarvoor dan ook de verantwoordelijkheid dragen.

2.2.9. De Commissie zou zich in WTO-verband moeten inzetten voor betere regelingen voor grondstoffen uit de land- en bosbouw die voor de energievoorziening gebruikt kunnen worden. Fiscale stimuleringsmaatregelen voor de productie en het gebruik van duurzame energie in de land- en bosbouw zijn eveneens een voorwaarde voor een groter marktaandeel van deze energievorm. Belastingvrijstelling of -verlichting, maar ook financieringsfaciliteiten en laag rentende leningen kunnen de mogelijkheden helpen verwezenlijken.

2.2.10. Ook in de relatie van de Unie met de rest van de wereld is voor duurzame energie een belangrijke rol weggelegd, niet alleen wat energievoorziening en milieubescherming betreft, maar ook met het oog op het

concurrentievermogen van Europa. Het Synergy-programma, het nieuwe Middellandse-Zeeprogramma MEDA en ook de EU-programma's Phare en Tacis voor Midden- en Oost-Europa en de landen van de voormalige Sovjet-Unie zouden in sterkere mate moeten worden gebruikt om het gebruik van duurzame energie te bevorderen. Daarnaast zou een Europees agentschap voor duurzame energie moeten worden opgericht om vooral in ontwikkelings- en jonge industrielanden een snellere verspreiding van de technologie in kwestie mogelijk te maken.

2.2.11. Europese bedrijven die duurzame-energieinstallaties naar derde landen willen exporteren of in de opbouw van productiecapaciteit in ontwikkelings- en jonge industrielanden willen investeren, moeten goed voorgelicht en geadviseerd worden en bovendien exportsteun en exportgaranties krijgen. Ook de in 1996 opgerichte Europese exportraad voor duurzame energie en soortgelijke nationale instellingen moeten op voldoende personele, financiële en politieke ondersteuning kunnen rekenen.

2.3. *Betere samenwerking met de lid-staten*

2.3.1. Volgens het Witboek staat ook de uiteenlopende mate waarin de betrokken partijen in de lid-staten geïnformeerd zijn over en ervaringen hebben opgedaan met duurzame energie de markttoegang hiervan in de weg. De instabiliteit en onberekenbaarheid van de duurzame-energiemarkten wordt verder nog vergroot door verschillende normen en onderling afwijkende, vaak snel veranderende nationale en regionale ondersteuningsprogramma's. Het Comité is het hiermee eens en staat achter de oproep om te zorgen voor een stabiel, op continuïteit gericht EU-kader voor duurzame energie en samenwerking op dit gebied.

2.3.2. Voor een betere coördinatie van de huidige en toekomstige activiteiten op het gebied van duurzame energie tussen de verschillende directoraten-generaal dient binnen de Commissie zo snel mogelijk een task force te worden opgericht.

2.3.3. De Commissie stelt terecht dat de lid-staten meer moeten gaan samenwerken, omdat de meeste maatregelen in kwestie op nationaal, regionaal en lokaal niveau worden genomen. Met het oog hierop zou een Europees agentschap voor duurzame energie in het leven moeten worden geroepen, dat net als het Europees Milieuagentschap de ontwikkelingen op dit terrein dient te volgen en te analyseren. Dat zou de samenwerking tussen alle partijen ten goede komen.

2.3.4. Evenals in zijn advies over het Groenboek⁽¹⁾ dringt het Comité er ook nu op aan dat er in het

EG-Verdrag, naar analogie van de al tientallen jaren bestaande rechtsgrondslagen voor de bevordering van het gebruik van steenkool (EGKS) en kernenergie (Euratom), eveneens een rechtsgrondslag voor de bevordering van duurzame energie moet komen. Alleen dan is er een goede wettelijke basis voor een ambitieuze EU-strategie om het gebruik van duurzame energie in de 21e eeuw te stimuleren. Tegelijkertijd moet de milieuwetgeving zo snel mogelijk op het gebruik van duurzame energie worden afgestemd.

2.4. *Flankerende maatregelen*

2.4.1. Het Comité steunt het standpunt van de Commissie dat alle communautaire financieringsinstrumenten voortaan gunstige voorwaarden moeten bieden voor investeringen in duurzame energie. Dit geldt vooral voor investerings- en financieringskredieten van de Europese Investeringsbank (EIB) en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD). Ook in het Cohesiefonds en de Structuurfondsen, het Middellandse-Zeeprogramma (MEDA) en de ontwikkelingsprogramma's voor derde landen moeten betere mogelijkheden worden gecreëerd om het gebruik van duurzame energie te bevorderen.

2.4.2. Voor Altener II zouden meer middelen moeten worden uitgetrokken. Dit programma is namelijk van groot belang voor de verkoop van duurzame energie.

3. *Aanloopcampagne*

3.1. Het Comité is het met de Commissie eens dat de technologiekosten snel zullen dalen als duurzame energie eenmaal vaste voet op de markt heeft gekregen. De aanzienlijke kostenreducties van de laatste jaren op het gebied van windenergie (maar ook bij fotovoltaïsche systemen en zonne-energie) zijn vooral te danken aan de gestaag groeiende vraag en de technologische ontwikkelingen die hiervan het gevolg zijn. Daarom steunt het Comité ook het voorstel van de Commissie voor een Europese „aanloopcampagne”, met behulp waarvan duurzame energie een behoorlijk marktaandeel moet kunnen veroveren. De onderdelen van deze campagne (een miljoen fotovoltaïsche installaties, 10 000 MW aan grote windparken, 10 000 MW_{th} aan biomassa-installaties, integratie van duurzame energie in 100 gemeenten) zijn bovendien goed gekozen. De Commissie zou echter wel meer aandacht aan de teelt van energiegewassen moeten besteden. In de „aanloopcampagne” dient ook de betekenis van duurzame energie voor de warmtemarkt duidelijk uit de verf te komen en het gebruik hiervan ook in deze sector te worden opgedreven. Een belangrijke plaats moet in dit verband worden ingeruimd voor decentrale kleinschalige biomassa-installaties (tot 50 KW).

3.2. Een op de lange termijn afgestemd, breed opgezet programma om de markt te betreden, goede regelgeving (b.v. voordelige voorwaarden voor de toegang tot het net en de terugvoer van elektriciteit) en ondersteuning

⁽¹⁾ PB C 244 van 11.8.1997, blz. 1.

van toepassingsgericht onderzoek zijn voorwaarden die absoluut moeten worden vervuld. In ieder geval moet er een technische wetgeving komen met behulp waarvan de marktpenetratie van duurzame energie en het onderzoek naar de opslag hiervan kunnen worden vergemakkelijkt.

3.3. Het voorstel voor een netwerk ter ondersteuning van duurzame energie verdient bijval. Een adviesforum

zou plaats moeten bieden aan alle belangrijke partijen: Europese, regionale en lokale overheden, fabrikanten en exploitanten van duurzame-energieinstallaties, overkoepelende organisaties voor de diverse vormen van duurzame energie, consumentenorganisaties en energiebedrijven. Zo'n forum zou de Commissie bij de ontwikkeling en uitvoering van een actieplan kunnen helpen. Ook zou er een programma ter ondersteuning van alle duurzame-energieorganisaties moeten komen.

Brussel, 16 juli 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over het „Verslag van de Commissie over de toegang tot voortgezette beroepsopleiding in de Unie”

(98/C 315/03)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het „Verslag van de Commissie over de toegang tot voortgezette beroepsopleiding in de Unie”⁽¹⁾;

gezien zijn besluit van 11 juni 1997 om overeenkomstig artikel 198 C, vierde alinea, over dit onderwerp een advies op te stellen en commissie 6 (Onderwijs en opleiding) met de voorbereiding daarvan te belasten;

gezien zijn advies over „Lokale en regionale overheden in het raakvlak tussen onderwijs en bedrijfsleven” (CDR 346/96 fin)⁽²⁾, zijn advies over het „Witboek over onderwijs en opleiding — Naar een cognitieve samenleving” (CDR 115/96 fin)⁽³⁾ en zijn advies over „Een Europees Jaar voor onderwijs en opleiding tijdens de gehele loop van het leven” (CDR 244/94)⁽⁴⁾;

gezien het op 16 januari 1998 door commissie 6 goedgekeurde ontwerpadvies (CdR 424/97 rev. 2) (rapporteur: mevrouw H. Lund);

overwegende dat het CvDR er in zijn advies over het „Witboek over onderwijs en opleiding — Naar een cognitieve samenleving” voor gepleit heeft, meer aandacht te schenken aan de idee van „een leven lang leren” en de deelname aan opleidingsprogramma's te bevorderen;

overwegende dat de Europese Raad van Amsterdam op 16 juni 1997 in zijn resolutie over groei en werkgelegenheid heeft benadrukt dat de ontwikkeling van een geschoolde, goed opgeleide en flexibele beroepsbevolking een prioritair doel moet zijn en dat opleidings- en onderwijsstelsels de volle aandacht dienen te krijgen om de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te vergroten,

heeft tijdens zijn op 15 en 16 juli 1998 gehouden 24e Zitting (vergadering van 15 juli) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

⁽¹⁾ COM(97) 180 def.

⁽²⁾ PB C 116 van 14.4.1997, blz. 98.

⁽³⁾ PB C 182 van 2.6.1996, blz. 15.

⁽⁴⁾ PB C 210 van 14.8.1995, blz. 74.